

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

بی‌طرفی عراق در جنگ بعدی ایران و اسرائیل

خاورمیانه بار دیگر در لبه پرتگاه قرار دارد و در حالی که اسرائیل و ایران هشدارهای بی‌سابقه‌ی تندی علیه یکدیگر می‌دهند، عراق بین این دو قدرت منطقه قرار گرفته‌است. اسرائیل کاتس، وزیر جنگ اسرائیل ادبیات تند خود را علیه تهران تشدید کرده‌است و در تهدید مستقیم علیه رهبر ایران گفته‌است که «دستان بلند ما می‌تواند حتی با قدرتی بیشتر مجدداً به تهران برسد و این بار به شخص تو». بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل این موضع را با اشاره به اینکه مصمم است توانمندی‌های هسته‌ای و موشکی ایران را نابود کند، این موضع را تقویت کرد. ایران نیز با ادبیات تسلیم‌ناپذیر خود پاسخ داد. عبدالرحیم موسوی، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح ایران وعده داد که در مقابل هر تجاوزی «پاسخ قاطع» خواهد داد و هشدار داد که اسرائیل «سیلی محکوم‌تری» نسبت به جنگ ۱۲ روزه خواهد خورد و تهران در «آمادگی بی‌سابقه‌ای» قرار دارد تا با قاطعیت از سرزمینش دفاع کند. این هشدارها روشن می‌کند که احتمال یک رویارویی جدید فرضی، خیلی دور نیست. هر دو طرف به صورت علنی آرایش تهاجمی دارند و برای تشدید تنش آماده می‌شوند و عراق نیز در تقاطع این تنش‌ها قرار گرفته‌است و با این خطر مواجه است که به یک کریدور جنگی یا بدتر از آن به میدان جنگ بدل شود. در طول ماه‌های اخیر تهران تلاش‌هایش را برای برطرف کردن آسیب‌پذیری‌هایی که در طول جنگ ۱۲ روزه آشکار شد، تشدید کرده‌است. گزارش‌ها حاکی از این است که تهران شبکه پدافند هوایی‌اش را ارتقا داده‌است و پوشش راداری‌اش را برای رصد آسمان‌های مرزی توسعه داده‌است. سامانه‌های فرماندهی و کنترل موشکی ایران تقویت شده‌اند و فناوری‌های مدرن رهگیری موشک و پهپاد تهیه شده‌است. علاوه بر این تهران هماهنگی میان ارتش و سپاه را تقویت کرده‌است و زوری دفاع سایبری برای حفاظت از زیرساخت‌ها و سامانه‌های نظامی مهم سرمایه‌گذاری کرده‌است. سرزمین و به‌خصوص آسمان عراق، در کانون محاسبات دو طرف قرار دارد. هر دور از تشدید تنش در منطقه آزمونی برای بی‌طرفی بغداد است و هر بار حاشیه‌های مانور عراق کمتر شده‌است. بغداد در بین دو تیغه روابط استراتژیک با واشنگتن و روابط تاریخی با تهران در کنار نفوذ گروه‌های مسلح داخلی متحد ایران گرفتار شده‌است. بی‌طرف ماندن به یک توازن بخشی ظریف تحت فشار شدید تبدیل شده‌است. محمد الشمری، نماینده پیشین پارلمان عراق معتقد است که تنش‌های فعلی یک جنگ رسانه‌ای است که به آرامی پیام تشدید تنش را منتقل می‌کند. او با اشاره به جنگ ۱۲ روزه که آسمان عراق را به کریدوری برای موشک‌های ایرانی و جنگنده‌های اسرائیلی تبدیل کرد، می‌گوید که محمد شیاع‌السودانی در این مدت توانست بی‌طرفی عراق را حفظ کند و نیروهای متحد ایران نیز از هرگونه اقدام انتقام‌جویانه علیه اسرائیل خودداری کردند. او تأکید کرد: «این تجربه نشان داد که دولت قدرت کنترل بر بازیگران داخلی را دارد.» او تأکید می‌کند که مادامی که ایران در خطر باشد، عراق نیز در خطر است و به همین دلیل ضرورت دیپلماسی دقیق وجود دارد. احمد الشریفی، تحلیل‌گر مسائل امنیتی معتقد است که درگیری بعدی یک «بازی باخت-باخت» است که در آن هر دو طرف حیات خود را در خطر می‌بینند و به همین دلیل برای حذف طرف مقابل تلاش می‌کنند. او اضافه می‌کند: «عراق ظرفیت نهادهای کافی برای جلوگیری از اقدام گروه‌های عراقی برای اقدام به نفع ایران ندارد.» او معتقد است که این مسئله آسیب‌پذیری عراق را در ورود به یک منازعه منطقه‌ای افزایش می‌دهد. او استدلال می‌کند که تلاش برای جلوگیری از استفاده بازیگران خارجی از آسمان و سرزمین عراق، در کانون تلاش برای حفظ استقلال و حاکمیت ملی عراق قرار دارد. او معتقد است که تجربیات گذشته نشان می‌دهد که خویشتن‌داری و کنترل متمرکز می‌تواند کمک کند تا عراق از ورود مستقیم درگیری در امان بماند. شکندگی جایگاه عراق، بازتاب‌دهنده اهمیت استراتژیک این کشور است. هر سوءمحاسبه‌ای می‌تواند بغداد را در خط مقدم قرار دهد، اما اقدام هوشمندانه می‌تواند بی‌طرفی عراق را حفظ کند و حاشیه امنی برای اجتناب از ورود به جنگ گسترده‌تر ایجاد کند.

عکس-AP

حاشیه‌های خلع سلاح

همزمان با تشدید تنش‌ها در جنوب لبنان بار دیگر روابط ایران و حزب‌الله در کانون توجه قرار گرفته است

می‌شود که برخلاف منافع و مصالح ایران، خشم لبنانی‌ها به جای اسرائیل به سمت ایران منحرف شود. در فضایی که اسرائیل و غرب به صورت مرتب حزب‌الله را به جای گروه مقاومت ملی برای مقابله با اشغال‌گری و تجاوز به خاک لبنان، به عنوان «گروه نیابتی» و «عامل» ایران معرفی می‌کنند، برخی اظهارنظرها و موضع‌گیری‌های نسنجیده می‌تواند باعث شود که افکار عمومی لبنان در خصوص نقش حزب‌الله دچار سردرگمی شوند.

صابر گل‌عنبری، تحلیل‌گر مسائل منطقه در یادداشتی در واکنش به این تحولات می‌نویسد: «این واکنش‌های تند که بیشتر از سوی مخالفان حزب‌الله و متولیان کنونی قدرت در لبنان است، نشان می‌دهد روابط ایران و لبنان وارد مرحله‌ای حساس‌تر از هر زمانی شده است... این وضعیت در سایه حساسیت دیرینه دولت‌های عربی نسبت به ایران، دقت و وسواسی بیشتر از قبل را در موضع‌گیری و سخن گفتن درباره لبنان و غیره ایجاد می‌کند؛ به‌ویژه این که در شرایط کنونی، با صرف ایراد خطابه نمی‌توان مانع خلع سلاح حزب‌الله شد و آنچه در این زمینه تعیین‌کننده است میزان تاب‌آوری و مقاومت خود حزب است. در همین حال نیز در حال حاضر بسیاری از کشورهای منطقه در روابط خود با ایران زیر فشار دولت ترامپ قرار دارند و اقتضای حفظ همین روابط نیمه‌بند هم چه‌بسا نوعی محافظه‌کاری و دقت نظر بیشتر در اعلام موضع و اظهارنظر باشد. در این میان با گفته‌نماید که هنوز به سخنان یک دهه پیش شهردار کنونی تهران درباره کنترل چهار پایتخت عربی به دست ایران در نقد و حمله به سیاست‌های آن مستمسک قرار می‌گیرد.»

احمد زیدآبادی، تحلیل‌گر مسائل سیاسی نیز در یادداشتی کوتاه نوشت: «ظاهر برخی مقام‌های جمهوری اسلامی تحولات داخلی لبنان را از نزدیک دنبال نمی‌کنند و در چارچوب پارادایم گذشته به اظهارنظرهایی می‌پردازند که بحران را پیچیده‌تر و سخت‌تر می‌کند.»

بازسازی حزب‌الله

حمله اسرائیل به ضاحیه جنوبی بیروت در هفته گذشته، تشدید تنش قابل توجهی یک سال بعد از آتش‌بس سال گذشته محسوب می‌شد. ادعای اسرائیل این است که این حمله برای مقابله با بازسازی توان نظامی حزب‌الله لبنان انجام شده‌است. اسرائیل از ماه ژوئن امسال حمله‌ای به پایتخت لبنان انجام نداده بود و حمله هفته گذشته نخستین حمله در ۵ ماه گذشته محسوب می‌شد. گزارش‌هایی که رسانه‌های اسرائیلی و آمریکایی منتشر کرده‌اند این گمانه را تقویت کرده‌است که ممکن است در طول هفته‌ها و ماه‌های پیش‌رو بار دیگر درگیری میان حزب‌الله لبنان از سر گرفته شود.

یعقوب آمیدور، مشاور سابق امنیت ملی اسرائیل، با اشاره به ترور هشتم علی الطباطبایی به وال استریت ژورنال گفت: «این پیامی است به همه فرماندهان حزب‌الله و دولت لبنان. آن‌ها قول دادند که حزب‌الله را خلع سلاح کنند، و این کار را نکردند. آن‌ها باید درک کنند که اگر این کار را نکنند، اسرائیل خودش این کار را خواهد کرد.» وال استریت ژورنال در گزارشی در مورد هشتم علی الطباطبایی می‌نویسد تلاش‌های او به حزب‌الله کمک کرده‌است تا بخش عمده‌ای از بیش از ۲۵۰۰ جنگجویی را که در طول جنگ از دست داده بود، جایگزین کند. مقامات عرب و اسرائیلی گفتند که در زمان مرگش، او در حال کار بر روی تثبیت سیستمی بود که در

امور داخلی لبنان دخالت نمی‌کنیم؛ اما از هر گونه گفت‌وگو با هدف پیشبرد روابط دو جانبه ایران و لبنان استقبال می‌کنیم. احتیاجی به کشور ثالث نیست. از همکاری یوسف برای سفر به تهران دعوت می‌کنم و اگر از من برای سفر به بیروت دعوت شود، با کمال میل می‌پذیرم.» علی لاریجانی هم که مردادماه امسال به بیروت سفر کرده بود، در نشست خبری مشترک با رئیس پارلمان لبنان گفته بود: «کشورهای بیرون از لبنان نباید به لبنان دستور دهند، ملت لبنان ملت رشیدی است و خودش می‌تواند تصمیم بگیرد و هر تصمیمی که دولت لبنان با همکاری مقاومت بگیرد مورد احترام ماست. پیام ما یک نکته اساسی دارد، آن چیزی که برای ما مهم است این است که دولت‌های منطقه مستقل و قوی باشند. لبنان احتیاج به دستور از آن سوی آب ندارد. حرف ما این است که هر کشوری حق دارد برای آینده خودش تصمیم بگیرد، ما طرحی برای لبنان نیاورده‌ایم، آمریکایی‌ها طرح آورده‌اند. ما دخالتی در تصمیم‌گیری شما نداریم.»

واکنش سیاستمداران لبنانی

اظهارات اخیر یک شخصیت سیاسی ایرانی که گفته بود حزب‌الله از نان شب هم برای لبنان واجب‌تر است با واکنش تند سیاستمداران لبنانی مواجه شد. حتی برخی از سیاستمداران برجسته لبنانی که سابقه حمایت از مقاومت و رویکرد ضداسرائیلی دارند، از جمله ولید جنبلاط نیز به این اظهارات واکنش منفی نشان دادند و آن را مصداق دخالت در امور داخلی لبنان دانستند. نواف سلام، بدون اشاره به اظهارات اخیر که در ایران مطرح شده‌است، مدعی شد که سلاح حزب‌الله برای مردم لبنان نه بازدارندگی و نه هیچ محافظتی ایجاد نکرده‌است. اشرف ریفی، وزیر کشور پیشین لبنان هم گفته‌است که مقام‌های ایرانی «به جای دادن درس به مردم لبنان، باید به وضعیت کشور خودشان رسیدگی» کنند. ولید جنبلاط، از رهبران سیاسی دروژی‌های لبنان و رهبر پیشین حزب سوسیالیست پیشرو در پیامی در شبکه اجتماعی توئیتر نوشت: «ما اظهارات مقام ایرانی را که لبنان را به عنوان صندوق پستی برای پیام به آمریکا در نظر می‌گیرد و امنیت مردم لبنان را نادیده می‌گیرد، رد می‌کنیم.» جنبلاط در عین حال نسبت به حضور نظامیان حکومت پیشین سوریه در خاک لبنان نیز اعتراض کرد و نوشت: «علاوه بر این، آیا این درست است که ده‌ها افسر رژیم سابق سوریه تحت حمایت احزاب سیاسی خاص در لبنان اقامت دارند. موضع دولت در این مورد چیست؟» سمیر جعجع، رهبر حزب نیروهای لبنانی هم در پیامی در شبکه اجتماعی ایکس، خطاب به مقام‌های ایرانی نوشت: «برای همه ما بهتر است که به امور و نگرانی‌های مردم ایران بپردازیم. لبنان یک کشور مستقل با قانون اساسی خود است که توسط یک مرجع منتخب دموکراتیک لبنانی اداره می‌شود و شما حق دخالت در امور آن را ندارید. کاش مردم ایران می‌توانستند از همان آرامش و امنیتی که مردم لبنان دارند، بر خوردار باشند، البته اگر شما از دخالت در امور آنها خودداری کنید.»

واکنش بلافاصله و تند سیاستمداران لبنانی به انتشار اظهارات اخیر، نشان می‌دهد که در شرایط شکننده لبنان وزیر سایه تهدیدهای اسرائیل علیه امنیت این کشور، تا چه اندازه نسبت به روابط ایران و حزب‌الله حساسیت وجود دارد. تشدید این حساسیت‌ها در شرایطی که دولت لبنان روزبه‌روز از سیاست ممانعت با اسرائیل و انتظار از آمریکا برای جلوگیری از تجاوزهای اسرائیل ناامیدتر می‌شود، باعث

شهاب شهبازی

خبرنگار گروه دیپلماسی

در شرایطی که مقام‌های رسمی جمهوری اسلامی در ماه‌های اخیر با سفرهای دیپلماتیک به لبنان و تأکید بر اجتناب از دخالت در امور داخلی لبنان تلاش بر کاهش تنش در روابط تهران و بیروت داشتند، اظهارات هفته گذشته یک شخصیت سیاسی شناخته‌شده در ایران، بار دیگر باعث جنجال در روابط دو کشور شد. انتشار این اظهارات در شرایطی که اسرائیل کارزار تبلیغاتی گسترده‌ای را مبنی بر بازسازی توان نظامی حزب‌الله لبنان و کمک‌های مالی و تجهیزات ایران به این گروه آغاز کرده‌است و مرتباً به از سرگیری حملات گسترده به لبنان تهدید می‌کند، باعث شده‌است که بار دیگر روابط دولت‌های ایران و لبنان و روابط تهران با حزب‌الله در کانون توجه رسانه‌ها و سیاستمداران لبنان و غرب قرار گیرد. وزیر خارجه لبنان در واکنش به این اظهارات خطاب به همتای ایرانی خود سیدعباس عراقچی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «من واقعاً تمایل داشتم ادعای شما مبنی بر عدم دخالت ایران در امور داخلی لبنان را باور کنم، تا اینکه... [فردی] ما را در مورد آنچه واقعاً در لبنان مهم است روشن کرد و ما را از عواقب خلع سلاح حزب‌الله بر حذر داشت. اجازه دهید موارد زیر را روشن کنم: آنچه برای ما از آب و نان مهم‌تر است، حاکمیت، آزادی و استقلال تصمیم‌گیری داخلی ماست. فارغ از شعارهای ایدئولوژیک و برنامه‌های منطقه‌ای فراملی که کشور ما را ویران کرده و همچنان ما را به ویرانی بیشتر می‌کشاند.» اظهارات اخیر در شرایطی بیان شد که دولت لبنان در یک دوراهی سخت گرفتار شده‌است. از یک سو دولت این کشور که بعد از آتش‌بس حزب‌الله و اسرائیل، با حمایت آمریکا، فرانسه و عربستان روی کار آمد از تابستان امسال تصمیم قطعی خود را برای انحصار سلاح در اختیار دولت و خلع سلاح حزب‌الله اعلام کرده‌است و از سوی دیگر این تصمیم تاکنون هیچ کمکی به لبنان برای حفظ امنیت و مقابله با حملات دائمی اسرائیل نکرده‌است. در چنین شرایطی دولت لبنان روزبه‌روز در اجرای تصمیمی که تحت فشار آمریکا برای خلع سلاح حزب‌الله اتخاذ کرده‌است، سست‌تر می‌شود، چرا که بر خلاف انتظار بیروت، این تصمیم و اقدام‌های بعد از آن باعث حمایت بیشتر و صلح و ثبات بیشتر در لبنان نشده‌است. اما بیان برخی اظهارنظرها از سوی شخصیت‌های سیاسی ایران باعث می‌شود که توجه دولت لبنان به جای مقابله با حملات اسرائیل بار دیگر به سمت مقابله با نفوذ ایران بازگردد.

این جنجال‌ها در حالی از سر گرفته شد که سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه و علی لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی که در طول چند ماه گذشته سه سفر به لبنان داشته‌اند، بارها تأکید کرده‌اند ایران قصدی برای دخالت در امور داخلی لبنان ندارد. یوسف رجبی، وزیر خارجه لبنان، اظهارات خود را دقیقاً در واکنش به پاسخ هفته پیش عباس عراقچی به درخواست مذاکره او در یک کشور ثالث مطرح کرد. عراقچی در واکنش خود به درخواست مذاکره در کشور ثالث تأکید کرده بود که ایران قصد دخالت در امور داخلی لبنان ندارد. عراقچی نوشت: «دوست عزیز یوسف رجبی وزیر خارجه لبنان در مصاحبه با ام‌تی‌وی لبنان، از من برای مذاکره دعوت کرده‌است. مادر